

Ministerstvo financí
České republiky

IIIa

NÁRODNÍ STRATEGIE FINANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ 2.0

*ZMĚNOU CHOVÁNÍ K PŘEVZETÍ ODPOVĚDNOSTI
ZA SVOU FINANČNÍ PROSPERITU*

Ministerstvo financí
e-mail: fv@mfcz.cz

listopad 2019

obsah

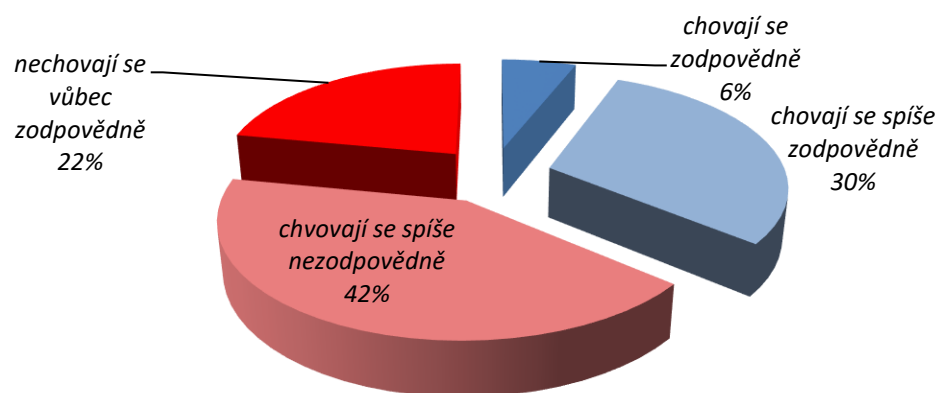
úvod	3
východiska Strategie	4
základní pojmy	5
cíl Strategie	5
dvoupilířová struktura finančního vzdělávání	6
cílové skupiny	6
nástroje efektivního finančního vzdělávání.....	7
zveřejňování projektů finančního vzdělávání	8
odpovědnost a role subjektů	8

seznam zkratk

INFE	International Network on Financial Education Mezinárodní síť finančního vzdělávání
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PISA	Programme for International Student Assessment
PSFV	pracovní skupina finančního vzdělávání
RVP	rámcové vzdělávací programy
ÚP	Úřad práce České republiky

úvod

Z výsledků [měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace](#) v roce 2015 mj. vyplynulo, že 64 % osob se při svém finančním rozhodování chová nezodpovědně.

Tento výsledek nelze považovat za uspokojivý. Žádoucí je proto změna směrem k zodpovědnějšímu ekonomickému chování občanů, které je nedílnou součástí finanční gramotnosti. Zvyšování její úrovně vede k lepší orientaci v nabídce finančních produktů a k jejich vhodnějšímu využití. Okruh nároků na finanční gramotnost se zvyšuje zejména s ohledem na rostoucí nabídku a komplexnost finančních služeb, jejich digitalizaci a další inovace. Nižší ochota či schopnost jedince přizpůsobovat se tomuto vývoji brání získání praktických zkušeností, které jsou významným zdrojem zvyšování úrovně finanční gramotnosti.

Zvyšování úrovně finanční gramotnosti populace České republiky má dlouhodobý **pozitivní dopad, a to na úrovni**

- **domácnosti** v porozumění svým potřebám a posílení odpovědného chování, lepší orientaci ve světě finančních služeb, ušetření nákladů vzniklých nevhodným výběrem finančních produktů a případným domáháním se svých práv, větší kontrole nad osobními a rodinnými financemi, snazším plánování a možnosti plnění svých přání
- **finančního trhu**, neboť finančně gramotný zákazník efektivněji využívá finanční

produkty, vzniká menší potřeba regulačních zásahů ve prospěch ochrany spotřebitele a dochází ke snížení počtu řešených sporů

- **ekonomiky** ve snižování úrovně zadlužení a předlužení a počtu exekucí a insolvenčních řízení
- **státu** ve snížení počtu lidí závislých na vyplácení dávek a ve zvýšení poměru ekonomicky aktivních lidí

Tento materiál je strategického charakteru a bude na něj navazovat plán činností s konkrétními úkoly jednotlivých aktérů.

Východiska Strategie

O finančním vzdělávání se v České republice začalo hovořit v roce 2005, kdy vláda schválila úkol připravit systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. V roce 2007 Ministerstvo financí (MF) vydalo [Strategii finančního vzdělávání](#), na jejímž základě byla zavedena povinná výuka finanční gramotnosti – na středních školách se začalo v roce 2009 a na základních školách v roce 2013. Je nesporně úspěchem, že se tímto Česká republika stala jednou z prvních zemí, které zavedly povinnou výuku finanční gramotnosti ve školách.

V roce 2008 byla založena Mezinárodní síť finančního vzdělávání (International Network on Financial Education; INFE) při Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), a Česká republika zastoupená MF se stala zakládajícím členem. Činnost INFE je unikátní, protože se jí neúčastní pouze členské země OECD, ale sdružuje 120 zemí celého světa.

V roce 2010 vláda schválila [Národní strategii finančního vzdělávání](#). Jednalo se o první ucelený a koncepční materiál vymezující dlouhodobé cíle, ke kterým by aktivity v oblasti finančního vzdělávání měly směřovat, a principy, které by finančně vzdělávací projekty měly splňovat. Národní strategie definovala i prioritní střednědobé úkoly a určila klíčové aktéry v procesu finančního vzdělávání v rámci veřejné správy i soukromého sektoru.

Závazkem plynoucím z předchozí strategie bylo provedení její revize, zohledňující dosavadní vývoj a zkušenosti z finančního vzdělávání, reagující na zjištění plynoucí z [měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace](#), [mezinárodního šetření finanční gramotnosti 15letých žáků PISA](#) (Programme for International Student Assessment) a [šetření České školní inspekce](#), odrážející legislativní změny a závěry jednání, odborných diskusí a konzultací vedených k problematice zvyšování finanční gramotnosti a zaznamenávání trendů a příkladů dobré praxe v tuzemsku i v zahraničí.

Východiskem jsou také poznatky členů pracovní skupiny finančního vzdělávání (PSFV) vedené MF (více viz kapitolu [odpovědnost a role subjektů](#)). Součástí aktivit PSFV je hledání řešení dlouhodobých i aktuálních otázek týkajících se finančního

vzdělávání. Členové PSFV např. v roce 2017 aktualizovali [definici finanční gramotnosti](#) a [Standard finanční gramotnosti](#), který stanovuje cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol.

Výsledkem revize je předkládaný dokument – Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 (Strategie). Předložení Strategie je v souladu s [programovým prohlášením vlády](#).

základní pojmy

Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.

Ke zvyšování finanční gramotnosti přispívá finanční vzdělávání a praktické zkušenosti, např. se sjednáváním finančních produktů.

Finanční vzdělávání je proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je **posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi**, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny.

Finanční vzdělávání má být **v souladu se [standardem finanční gramotnosti](#)** a **splňovat principy**:

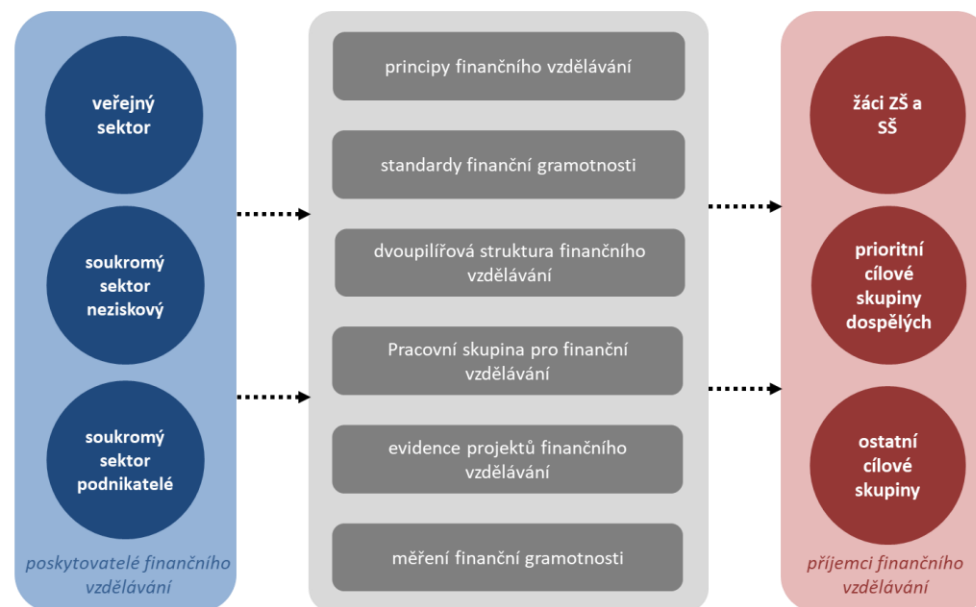
- **objektivitu** - informace jsou sdělovány objektivně bez subjektivního hodnocení
 - lze pracovat s reálnými daty a používat konkrétní ukázky produktů, vždy však na bázi nestrannosti
 - nejsou zatajovány důležité informace
- **nezávislosti** - finanční vzdělávání je odděleno od marketingu
 - nepropaguje a nedoporučuje se konkrétní produkt, služba, poskytovatel apod.
 - při prezentaci projektu finančního vzdělávání je transparentně uveden financující subjekt, není však nadužíváno jeho logo
- **odbornosti** - je garantována správnost a relevantnost obsahu a dostatečné pedagogické a odborné schopnosti a dovednosti vzdělavatelů
- **zacílení** - užité nástroje a způsoby finančního vzdělávání jsou přiměřené dané cílové skupině, zejména respektují její komunikační potřeby

Projekt finančního vzdělávání je aktivita, soubor aktivit nebo nástroj konkrétního subjektu nebo skupiny subjektů v oblasti finančního vzdělávání s cílem zvýšit úroveň finanční gramotnosti stanovené cílové skupiny.

cíl Strategie

Cílem Strategie je vytvoření efektivního systému finančního vzdělávání, který umožní **zvyšování úrovně finanční gramotnosti** obyvatel České republiky.

Hlavními prvky **systému finančního vzdělávání** jsou osoby, které finanční vzdělávání poskytují, jeho příjemci, vztahy mezi nimi a základní instituty (nástroje, principy), kterými se finanční vzdělávání realizuje.

Vztahy mezi poskytovateli finančního vzdělávání a jeho příjemci se zabývají kapitoly „dvoupilířová struktura finančního vzdělávání“, „cílové skupiny“ a „odpovědnost a role subjektů“. Vlastní obsah finančního vzdělávání je vymezen v základních pojmech a v kapitolách „nástroje efektivního finančního vzdělávání“ a „zveřejňování projektů finančního vzdělávání“.

Dokladem zvyšování finanční gramotnosti v ČR by mělo být postupné **zlepšování výsledků měření finanční gramotnosti dětí a dospělých**, které stát v souladu s mezinárodními standardy pravidelně organizuje (viz kapitola „východiska“).

dvoupilířová struktura finančního vzdělávání

Ke vzdělávání žáků a dospělých je potřeba přistupovat rozdílně, z toho důvodu se rozlišují dva pilíře finančního vzdělávání.

Počáteční finanční vzdělávání zajišťuje převážně stát prostřednictvím předškolního, základního a středního vzdělávání, vzdělávání v konzervatoři a vybraných oborů vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání. Garantem je stát, zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), přičemž odbornou podporu implementace poskytuje MF.

Další finanční vzdělávání jsou finančně vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním finančním vzděláváním. Lze jej rozdělit podle stanovených cílových skupin (více viz kapitolu [cílové skupiny](#)).

- Další finanční vzdělávání **prioritních cílových skupin** zajišťuje převážně stát, zejména Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), MŠMT a Ministerstvo vnitra (MV), odbornou podporu implementace poskytuje MF.
- Další finanční vzdělávání **ostatních cílových skupin** zajišťuje převážně soukromý sektor, zejména profesní a spotřebitelská sdružení, neziskové organizace, vzdělávací instituce a média.

cílové skupiny

Finanční vzdělávání by mělo dosáhnout na celou populaci, k čemuž lze v dlouhodobém horizontu dojít v režimu počátečního finančního vzdělávání. Některé cílové skupiny dospělých však tuto možnost doposud neměly. S ohledem na efektivnost, princip zacílení a omezené kapacity lze zaměřit hlavní aktivity jen na několik prioritních cílových skupin. To neznamená, že by ostatní cílové skupiny neměly být finančně vzdělávány v souladu se Strategií, pouze se nejedná o skupiny prioritní.

Prioritní cílové skupiny byly vybrány na základě splnění následujících kritérií

1. snadná definovatelnost (cílovou skupinu lze jednoznačně vymezit)
2. jednoduchá dosažitelnost cílové skupiny (stát má možnost danou cílovou skupinu přimět se finančně vzdělávat)
3. vysoká potřebnost finančního vzdělávání pro tuto cílovou skupinu (je dána zranitelností dané cílové skupiny, mj. i nízkou úrovní finanční gramotnosti)
4. široký dopad finančního vzdělávání na tuto cílovou skupinu (finanční vzdělání zasáhne co největší počet osob z dané cílové skupiny)

Prioritními cílovými skupinami tak podle této Strategie jsou

- v rámci počátečního vzdělávání
 - **žáci** základních a středních škol
- v rámci dalšího vzdělávání dospělých
 - **nezaměstnaní** registrovaní na Úřadu práce České republiky (ÚP)
 - **příjemci pomoci v hmotné nouzi**
 - **senioři**

S uvedenými cílovými skupinami souvisí **nutnost vzdělávat také stávající a budoucí**

- **pedagogy** a
- **zaměstnance veřejného sektoru** (sociální pracovníky, zaměstnance ÚP a obecních úřadů, policisty, zaměstnance Probační a mediační služby a Vězeňské služby České republiky atd.)

Finanční vzdělávání těchto cílových skupin přináší pozitivní dopad nejen na

vzdělávané jedince, ale zejména na jiné osoby z prioritních cílových skupin, se kterými pracují. Současně se snižují celkové náklady společnosti na ochranu spotřebitele a na sociální pomoc.

nástroje efektivního finančního vzdělávání

Ve vztahu k cílům finančního vzdělávání a k cílovým skupinám je nutné posílit **využívání měření, evaluace a výzkumu**.

V rámci zvyšování efektivity je nezbytné u počátečního a dalšího finančního vzdělávání

- realizovat projekty finančního vzdělávání zaměřené na jednotlivé prioritní cílové skupiny
- vyhodnocovat projekty finančního vzdělávání
- pravidelně provádět a vyhodnocovat mezinárodní šetření PISA
- pravidelně vyhodnocovat výuku finanční gramotnosti ve školách
- provádět pravidelná měření úrovně finanční gramotnosti dospělých
- zlepšit spolupráci mezi relevantními subjekty finančního vzdělávání
- vyhodnocovat zpětnou vazbu od členů PSFV
- provádět a vyhodnocovat zpětnou vazbu od účastníků projektů finančního vzdělávání

zveřejňování projektů finančního vzdělávání

Projektem finančního vzdělávání jsou aktivity nebo nástroje, které jsou v souladu se [standardem finanční gramotnosti](#) a které splňují principy finančního vzdělávání (více viz kapitolu [základní pojmy](#)). Na trhu existuje velké množství aktivit, které definici nesplňují, a nemohou proto být považovány za projekty finančního vzdělávání.

Členové PSFV (více viz kapitolu [odpovědnost a role subjektů](#)) jsou odpovědní za dodržování principů finančního vzdělávání u svých projektů. Člen PSFV informuje sekretariát PSFV o svých projektech a může informovat také o projektech finančního vzdělávání dalších subjektů, např. členů profesního nebo spotřebitelského sdružení.

Sekretariát PSFV předkládané projekty zveřejňuje po dobu stanovenou členským řádem PSFV na k tomu určených webových stránkách. Pakliže sekretariát PSFV obdrží podnět týkající se porušení principů finančního vzdělávání, rozhoduje se o něm podle členského řádu PSFV. Pokud je rozhodnuto, že projekt principy porušil, je z portálu vyřazen.

V dalším kroku bude zvažováno i **hodnocení vybraných projektů**, na základě hodnotících kritérií stanovených v samostatném dokumentu, a jejich zveřejňování, což může přispět k žádoucímu sdílení zkušeností a praxe nejen mezi členy PSFV, ale i navenek.

odpovědnost a role subjektů

Na realizaci finančního vzdělávání se podílí řada subjektů, přičemž každý z nich plní důležitou roli a navzájem úzce spolupracují.

pracovní skupina finančního vzdělávání

PSFV je platformou, jež napomáhá plnění cílů Strategie, umožňuje setkávání relevantních subjektů, výměnu informací a zkušeností. Svou činnost zahájila v srpnu 2006 jako jedna z podskupin Expertní skupiny pro finanční sektor, která byla zřízena usnesením vlády č. 1594 ze dne 7. 12. 2005.

Členy PSFV jsou relevantní ministerstva a jejich podřízené orgány, Česká národní banka, Kancelář finančního arbitra, zástupci škol a dalších vzdělávacích institucí, profesní a spotřebitelská sdružení a neziskové organizace.

PSFV

- schvaluje členský řád
- projednává strategické, metodické a jiné dokumenty
- její činnost se řídí členským řádem

Člen PSFV

- dodržuje principy finančního vzdělávání
- plní úkoly vyplývající ze Strategie a dalších přijatých strategických, metodických a jiných dokumentů
- působí osvětově a zveřejňuje informace o projektech finančního vzdělávání a příkladech dobré praxe
- informuje sekretariát PSFV o svých projektech, příp. i o dalších projektech
- předkládá sekretariátu PSFV podněty, např. navrhuje témata k projednání výborem PSFV či týkající se porušování principů finančního vzdělávání
- z řad neziskových organizací, profesních a spotřebitelských sdružení
 - má alespoň jeden projekt finančního vzdělávání, o kterém pravidelně informuje sekretariát PSFV a provádí jeho hodnocení
 - se aktivně účastní konzultací a práce v PSFV a ad-hoc zřízených podskupinách

- subjekt soukromého sektoru se aktivně účastní obvykle prostřednictvím svého profesního sdružení

výbor PSFV

- dohlíží na plnění cílů Strategie
- navrhuje aktualizaci a tvorbu strategických, metodických a jiných dokumentů
- schvaluje plán činnosti předložený sekretariátem
- schvaluje vytvoření podskupin PSFV pro plnění konkrétních úkolů
- rozhoduje o podnětech týkajících se porušování principů finančního vzdělávání
- vyhodnocuje další podněty od členů PSFV
- je tvořen třemi až pěti členy
- výbor vede MF, dalšími členy jsou zástupci MŠMT, MPSV a až dva zvolení členové PSFV

sekretariát PSFV

- je tvořen zástupci útvaru MF, který zabezpečuje oblast finančního vzdělávání
- podílí se na tvorbě strategických, metodických a jiných dokumentů
- podle potřeby navrhuje výboru PSFV vytvoření podskupiny PSFV pro plnění konkrétních úkolů
- zabezpečuje a organizačně zajišťuje činnost PSFV, ad-hoc vytvořených podskupin a výboru PSFV
- spolupracuje se členy PSFV a členy výboru PSFV
- přijímá podněty od členů PSFV
- připravuje podklady pro PSFV i pro výbor PSFV
- předkládá návrhy a aktualizace členského řádu
- vytváří a aktualizuje plán činnosti PSFV
- spravuje webové stránky PSFV, na nichž na základě informací od dalších subjektů finančního vzdělávání zveřejňuje mj.
 - subjekty, které se podílejí na naplňování cílů Strategie (státní sektor, soukromý sektor, vzdělávací, neziskové a další subjekty)
 - projekty finančního vzdělávání

Ministerstvo financí

- je odpovědné za oblast finančního vzdělávání
- vytváří politiku a koncepci finančního vzdělávání
- zpracovává strategické návrhy a návrhy věcných řešení v oblasti finančního vzdělávání
- zabezpečuje a zpracovává agendu finančního vzdělávání ve vztahu k orgánům Evropské unie, OECD a dalších mezinárodních organizací, zejména v Mezinárodní síti finančního vzdělávání INFE a jejích podskupinách
- je odborným konzultantem při implementaci finančního vzdělávání do rámcových vzdělávacích programů pro základní a střední vzdělávání a navazující školní vzdělávací programy
- řídí činnost PSFV a pracovních podskupin
- vede výbor PSFV a zajišťuje činnost sekretariátu PSFV
- zajišťuje pravidelná měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy
 - ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem České republiky a Českou školní inspekcí
 - implementuje standard finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů (RVP)
 - zajišťuje metodickou podporu pedagogům v oblasti finančního vzdělávání
 - zajišťuje další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti finančního vzdělávání
 - tvoří koncept pravidelného hodnocení výuky finanční gramotnosti ve školách
 - zajišťuje pravidelná hodnocení úrovně finanční gramotnosti žáků základních a středních škol, včetně mezinárodního šetření PISA
- podporuje zařazení finančního vzdělávání pro budoucí sociální a pedagogické pracovníky na vyšších odborných a vysokých školách
- uděluje akredityce vzdělávacím institucím a vzdělávacím programům v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
- je členem výboru PSFV

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- odpovídá za koncepci a rozvoj sociální práce
- sociální pracovníci v rámci sociálního poradenství předávají klientům potřebné informace v oblasti finanční gramotnosti, čímž přispívají k finančnímu vzdělávání
- podporuje zařazení finančního vzdělávání jako součást vzdělávání státních zaměstnanců ÚP
- akredituje kurzy dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách a sociálních pracovníků
- ve spolupráci s ÚP vzdělává prioritní cílové skupiny
- spolupracuje se sociálními partnery (odbory/zaměstnavateli)
- je členem výboru PSFV

Ministerstvo vnitra

- zabývá se finančním vzděláváním jako jedním z nástrojů prevence kriminality
- zvyšuje finanční gramotnost zaměstnanců státní správy a územní samosprávy a členů bezpečnostních sborů
- podporuje finančně vzdělávací aktivity obcí

Ministerstvo spravedlnosti

- spolupracuje s Probační a mediační službou a Vězeňskou službou České republiky v oblasti práce se skupinou osob ve ztížené sociální situaci při poskytování finančního vzdělávání odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody a odsouzeným k alternativním trestům, nad nimiž vykonává dohled Probační a mediační služba, se zvláštním přihlédnutím k mladistvým pachatelům
- podporuje zvyšování finanční gramotnosti zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby České republiky a zaměstnanců Probační a mediační služby

Agentura pro sociální začleňování

- pomáhá obcím a městům při
 - mapování a detailním poznávání problematiky předlužení ve vyloučených lokalitách i mimo ně
 - přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů vedoucích k řešení

tohoto problému

- nastavení preventivních programů k minimalizaci nežádoucích rizik
 - získávání finančních prostředků a metodické podpory
 - organizování a zajišťování vzdělávacích a osvětových akcí týkajících se problematiky předlužení
 - formování obecní a krajské politiky směřující k prevenci a řešení problematiky předlužení obyvatel
- podporuje efektivní síťování služeb se zaměřením na dluhové poradenství a řešení předlužení obyvatel
 - předává informace a zkušenosti z vyloučených lokalit z komunální úrovně k ústředním orgánům státní správy
 - podílí se na přípravě legislativních změn zaměřených na prevenci a řešení předlužení obyvatel

Česká národní banka

- je nezávislý odborný konzultant
- seznamuje veřejnost se základními principy fungování ekonomiky, peněžního oběhu a finančního trhu
- podporuje nebo provozuje aktivity finančního vzdělávání

Kancelář finančního arbitra

- informuje o činnosti finančního arbitra
- je nezávislý odborný konzultant

profesní sdružení

- poskytují informační servis
- finančně a odborně podporují a realizují projekty finančního vzdělávání
- prosazují transparentnost nabízených finančních produktů a srozumitelnost smluvních podmínek

spotřebitelská sdružení a neziskové organizace

- realizují projekty finančního vzdělávání
- poskytují poradenství a ochranu práv spotřebitelů
- prosazují transparentnost nabízených finančních produktů a srozumitelnost smluvních podmínek včetně sazebníků

vzdělávací instituce

- realizují finanční vzdělávání v počátečním a dalším vzdělávání
- v počátečním vzdělávání: základní a střední školy se státem garantovanými RVP poskytují žákům povinné finanční vzdělávání
- v dalším vzdělávání
 - realizují finančně vzdělávací projekty pro konkrétní skupiny populace
 - vyšší odborné školy a vysoké školy
 - posilují finanční gramotnost svých studentů
 - participují na projektech finančního vzdělávání a při přípravě budoucích pedagogů a sociálních pracovníků
 - připravují kurzy celoživotního vzdělávání a univerzit třetího věku

média

- zejména veřejnoprávní média poskytují prostor pro finanční vzdělávání, např. poskytují informace a varování z oblasti financí a hospodaření s penězi

další subjekty

- subjekty, které hledají vhodnou příležitost pro podporu finančně vzdělávacích projektů, např. formou rozvoje občanské či sociální odpovědnosti (zaměstnavatelé a odborové organizace)